

Dynamika procesu adresowania w medialnym dyskursie lobbingu interesów społecznych. Analiza typologiczna (na materiale wybranych kampanii promocyjnych)

Streszczenie w języku polskim

Omawiana rozprawa doktorska stanowi pierwszą próbę badania dyskursu lobbingu i skupia uwagę na jego aspekcie wychodzącym w przestrzeń medialną. Przedmiotem niniejszego badania jest więc *medialny dyskurs lobbingu* (MDL), określane jako *złożone zjawisko komunikacyjne reprezentowane przez zespoły powiązanych wzajemnie tekstów (makrotekst)*; *każdy taki zespół ma wytyczony przedmiot komunikacji (określony interes społeczny) oraz cel – obstawianie interesów określonej grupy społecznej na poziomie państwowym z wykorzystaniem zasobów medialnych*.

Celem dysertacji jest opracowanie teoretycznego funkcjonalno-dynamicznego modelu medialnego dyskursu lobbingu oraz opisanie tego fenomenu z wykorzystaniem narzędzi *składni funkcjonalnej*, jak również kategorii teorii dyskursu o różnym nastawieniu metodologicznym. Dla modelowania MDL zastosowana jest syntezywana **metoda** integrująca semantyczno-syntaktyczną, kognitywno-pragmatyczną, temato-rematyczną i retoryczną analizę tekstu oraz analizę roli społecznych. Główną procedurą badań jakościowych MDL jest kategoryzacja.

Materiał badawczy obejmuje cztery informacyjne kampanie lobbingowe o różnej *tematyce* (dwie kampanie lobują interesy społeczne (społeczno-polityczne), dwie kolejne – interesy ekonomiczne), o różnym *ukierunkowaniu* (dwie kampanie są ukierunkowane na wsparcie i promocję określonych interesów społecznych oraz dwie – na zapobieganie skutkom opublikowanych już aktów ustawodawczych), *socjokulturowej przynależności* (jedna kampania jest rosyjskojęzyczna, jedna prowadzona była w języku rosyjskim i białoruskim, pozostałe dwie kampanie były prowadzone w amerykańskiej i brytyjskiej odmianie języka angielskiego), oraz wykorzystujące różne *kanały transmisyjne* (prasę, radio oraz Internet). Kampanie zostały przeprowadzone w różnym czasie w okresie od 2001 do 2010 roku.

Dysertacja składa się ze Wstępu, trzech rozdziałów, Zakończenia, Bibliografii, Wykazu tabel, Wykazu rysunków oraz 5 załączników. Główny tekst obejmuje 194 strony, wykaz wykorzystanych źródeł zawiera 235 nazw, wykaz źródeł treści praktycznych – 46. W tekście pracy znajduje się 7 tabel oraz 8 rysunków.

Główne treści dysertacji

W **rozdziale pierwszym** pracy omówione zostały główne pojęcia objęte badaniami – „dyskurs medialny” i „dyskurs lobbingu” – oraz reprezentowane poprzez nie praktyki społeczne. Na podstawie analizy ich funkcji oraz oceny wyników obserwacji dyskursów prowadzonych przez organizacje społeczne (kluczowe podmioty lobbingu) została wysunięta podstawowa hipoteza rozprawy. Oprócz tego w rozdziale uzasadnia się celowość wyboru podejścia jakościowego do badania MDL, omówiona została procedura tego badania oraz określone podstawowe kategorie analizy – „dyskursy-obrazy” (relacje podmiotowo-przedmiotowe oraz podmiotowo-podmiotowe) rozumiane jako całość wiedzy o świecie (określony sposób konceptualizacji rzeczywistości), charakterystyczne dla konkretnego fenomenu społecznego/ komunikatywnego i odzwierciedlone w dyskursie jego podmiotów.

W **rozdziale drugim** dysertacji przeprowadzona została adaptacja procedury badania jakościowego z uwzględnieniem specyfiki analizy każdego dyskursu-obrazu, opisany został korpus tekstów wybrany dla badania empirycznego oraz przeprowadzona aprobacja opracowanej metodyki w ramach pierwszego etapu analizy. W rezultacie wyłonione są podstawowe charakterystyki struktur semantycznych MDL.

W **trzecim rozdziale** dysertacji opisano drugi i trzeci etap analizy medialnego dyskursu lobbingu. W wyniku przeprowadzonego badania za kluczową kategorię MDL uznana została kategoria adresowania (rozumiana jako współdziałanie nadawcy i odbiorcy MDL). Na podstawie określonych prawidłowości zmian funkcjonalno-syntaktycznych charakterystyk elementarnych struktur semantycznych MDL opisana została dynamika adresowania w postaci *graficznego, funkcjonalno-syntaktycznego oraz propozycjonalnego modelu MDL*.

Główne tezy dysertacji

Tezy udowodnione w rozprawie:

1. Integracyjny program badawczy:

Stworzona na aparatach kategoryalnych teorii składni funkcjonalnej (A. Mustajoki), aktualistycznej teorii języka (Ю.В. Попов, Т.В. Трегубович), teorii aktualistycznej (B. Gleser, A. Strauss, Дж. Корбин) oraz podejścia kauzalno-genetycznego (И.Ф. Ухванова) metoda badawcza, przedstawiona w dysertacji, pozwala na przeprowadzenie performatywnego modelowania dyskursu medialnego w szerokim ujęciu, czyli z uwzględnieniem specyfiki treści tematycznych i współdziałania mownego.

2. Statyczny model prototypowy MDL stanowiący system hierarchiczny kategorii treściowych konstruujących dyskurs:

- Kluczowa kategoria MDL – adresowanie, rozumiana jako aktualizowane w tekście medialnym współoddziaływanie nadawca-odbiorca. Specyfika MDL polega na tym, że referentami aktantów (uczestników) jego struktur semantycznych są podmioty dyskursu: 1) adresant, 2) adresat i 3) ich współoddziaływanie;

- Na *poziomie środkowym* „adresowanie” MDL opisywane jest poprzez kategorie semantyczne „kontekst socjalny” i „my”, które z kolei przedstawione są poprzez referentorów: „uczestnicy lobbingu” („państwo”, „grupa społeczna”, „osoba”, „grupa nacisku (organizacja)”) oraz „uczestnicy sytuacji komunikacyjnej” („adresant” i „adresat”);

- *Mikrokategorie* MDL są przedstawione przez kategorie składni funkcjonalnej: podstawowe (*aktant jądra semantycznego, rola semantyczna, predykat, agens funkcjonalny i odbiorca*) oraz fakultatywnymi (różne modyfikatory i specyfikatory). Specyfika struktur semantycznych MDL polega na tym, że ich aktanty są podmiotami (osobami lub zjawiskami spersonifikowanymi), semantyka predykatów wskazuje na współdziałanie, główny modyfikator „funkcja mowy” została przedstawiona w różnych ujęciach.

3. Funkcjonalno-dynamiczny model MDL bazowany na opisie dynamiki jego adresowania:

Oddziaływający (lobbujący) efekt MDL jest osiągany dzięki sukcesywnej zmianie stwarzanego przez dyskurs obrazu rzeczywistości: dyskursów-obrazów relacji podmiotowo-przedmiotowych oraz podmiotowo-podmiotowych. Obydwa obrazy są realizowane inaczej na każdym z trzech linearnych etapów rozwoju dyskursu: na 1. etapie dyskursywna działalność konstruuje obraz świata odpowiedni do komunikatywnej sytuacji (i jest to świat pojedynczej osoby), na 2. zaś aktualizuje się obraz świata grup społecznych; a na 3. – obraz świata zawodowych elit politycznych.

4. Definicja medialnego dyskursu lobbingu:

Medialny dyskurs lobbingu – szczególnie typ dyskursu, który reprezentuje złożony, rozwinięty w czasie, performatywny akt komunikatywny, ukierunkowany na organizację współdziałania adresata i adresanta, charakteryzujący się jednorodnością sytuacji

komunikatywnej i sytuacji przekazu informacji oraz niejednorodnością struktury adresanta i adresata, którego aktantami w tekstach MDL są podmioty lobbingu: osoba, grupa społeczna, państwo i grupa nacisku; charakterystykami MDL są: *adresowanie, wieloetapowość; wielointencjonalność oraz wielopodmiotowość.*

**Dynamics of addressation in the media discourse of social interests lobbying.
Typological analysis (on the basis of chosen campaigns)**

PhD thesis summary

The thesis makes an attempt to study and describe the discourse of lobbying with the emphasis on its media representation. Thus, the **object** of research here is the **media discourse of lobbying (MDL)** defined as *a complex communication phenomenon represented as a set of interconnected texts (as a macrotext) focused on a specific issue (social/political/economic interest) and aimed at protecting and promoting the interests of a certain social group on the governmental level by means of media resource*. The research **aim** is to generate a theoretical functional and dynamic model of the media discourse of lobbying and to provide a description of this phenomenon using the categories of *functional syntax* and different *discourse theories*. To model the MDL a synthetic **method** is used, which integrates semantic parsing, as well as cognitive, pragmatic, theme-rheme, rhetorical and social roles analyses. The main procedure of this qualitative synthetic method is categorization.

The **materials** for the empirical study comprise four information campaigns of lobbying which represent different *thematic fields* (two campaigns promote social (socio-political) interest and two others deal with economic interests), different *aims* (two campaigns are directed at supporting and promoting a certain social interest, while two others counteract existing legislation), different *social and cultural contexts* (one campaign is conducted in the Russian language, one uses Russian and Belarusian, two campaigns represent the English-speaking culture (American and British)), and different *channels* (press media (newspaper), radio and internet). The chosen campaigns took place at different times throughout 10-years' period – from 2001 till 2010.

The PhD thesis consists of introduction, three chapters, conclusion, bibliography, list of tables, list of pictures and five annexes. The number of pages of the main text is 194, the list of bibliography includes 235 sources, the list of empirical materials consists of 46 texts. In the text there are seven tables and eight pictures.

Basic content of the work

The **first chapter** of the dissertation considers the central notions of the study – the notions of «media discourse» and «discourse of lobbying» – and the adjacent social practices. Analysis of their functions and preliminary conclusions on the specifics of NGOs' discourse (NGOs being the major actors of lobbying) make the basis for the research hypothesis. Also,

the chapter justifies the choice of qualitative research paradigm to MDL studies and describes its procedure. Besides, the major categories of discourse studies are identified – these are discourse pictures (discourse-picture of referential reality and discourse-picture of social interaction reality), defined as a set of ideas and attitudes to the world (a specific way of reality conceptualization) typical of a certain social/communicative phenomenon and reflected in the discourse of its agents.

The **second** chapter argues for a special way to adapt the procedure of a qualitative research to the peculiarities of each discourse picture. It also describes the corpus of texts chosen for the empirical study. The texts are further analyzed in accordance with the first stage of the described research procedure. As a result the main characteristics of MDL's semantic structures are identified.

In the **third chapter** the description of the second and third stages of analysis are presented. The study results in deriving the key category of MDL – that is “addressation” (the category that represents addresser-addressee interaction). The identified patterns of change in functional-syntactic characteristics of MDL basic semantic structures makes it possible to describe the dynamics of MDL addressation as a *graphic, functional-syntactic* and *propositional* models of MDL.

The main results of the study are:

1. a complex integrated research programme

The research method that integrates the categories of the theory of functional syntax (A. Mustajoki), the theory of language actualization (Yu. Popov, T. Tregubovich), the grounded theory (B. Glaser, A. Strauss) and the causal-genetic approach (I. Oukhvanova) makes it possible to model a performative media discourse in its entirety, that is with equal focus on both thematic specificity of its content and addresser-addressee interaction actualized in/by discourse.

2. a static model of MDL, being a hierarchy of its discourse-building categories:

- the key *macrocategory* of MDL is **addressation**, defined as the addresser-addressee interaction actualized in the media texts. The specific feature of MDL is that the actants of its semantic structures are the subjects (agents) of discourse: (1) addresser, (2) addressee and (3) their interaction;

- the *midi* categories that operationalize addressation in MDL are the semantic categories of «social context» and «we», which, in their turn, are represented by the

referents of « lobbying actors» («government», «social group», «individual», «pressure group (organization)») and «communicants» («addresser» and «addressee»);

- the *micro* categories of MDL are the categories of functional syntax: major ones (*actant of the semantic core, semantic role, predicate, functional agent and recipient*) and optional (different *modifiers* and *specifiers*). The specific features of MDL's semantic structures are that: their actants belong to the type of subjects (are either persons or personified phenomena), the semantics of their predicates presupposes interaction, and they are accompanied by the "speech function" modifier of all the possible types.

3. a functional model of MDL, being described as the dynamics of its addressation

The persuasive lobbying effect of MDL is based on the gradual change of the world/reality images – discourse picture of referential reality and discourse-picture of social interaction reality – being constructed in/by the discourse. Both the discourse pictures are different at each of the three sequential stages of discourse development: at the first stage the discourse constructs the world that equals the situation of communication (this is the world of ordinary individuals, of their everyday life and interactions), at the second stage the image of the constructed world transfers into the world of social groups, while at the last stage the constructed world turns to be the one of professional political elites.

4. a definition of the media discourse of lobbying

Media discourse of lobbying is a specific type of discourse that can be treated as a complex performative communicative act aimed at organizing addresser-addressee interaction and characterized by the convergence of the situation of communication and the situation of referential message, as well as by the heterogeneity of addresser-addressee repertoire, whose actants in MDL texts are the subjects (agents) of lobbying: individuals, social groups, government and pressure groups; the features of MDL are: its *targeting, phasing, multiple intentionality* and *multiple agentivity*.